

LBRIS

We know
books

Liviu Ornea

Viitorul anterior

LIVIU ORNEA (n. 1960) e matematician, profesor al Universității din București și cercetător la Institutul de Matematică al Academiei Române. A publicat peste 80 de articole de geometrie diferențială, o monografie de specialitate și două cursuri universitare, a conferențiat și a făcut cercetare în numeroase institute și universități din lume. Începând din 2005, prin rubrica „Bifurcații” din revista *Observator cultural*, devine o prezență constantă în spațiul public (o parte dintre eseurile publicate aici și în alte reviste au fost adunate în volumele *Varietăți conexe și Bifurcații*, Curtea Veche, 2008 și 2014). Publică și cronică de teatru (acum, tot în *Observator cultural* – o selecție se află în volumul *Un matematician la teatru*, Tracus Arte, 2014). De asemenea, traduce cu plăcere literatură, istorie, dar și filosofia și istoria matematicii din limbile franceză (Léon Poliakov, Jean-Claude Grumberg, Gilles Zenou, Cédric Villani) și italiană (Alberto Moravia, Antonio Tabucchi, Paolo Zellini). *Viitorul anterior* este volumul său de debut în proză.

NEMIRA

CUPRINS

Opt ore	7
Biuta	11
Daniela	17
Muzici.....	24
Fișă de lectură (I)	29
Voci	33
Omleta.....	38
La Iura	43
Țigări	48
Fișă de lectură (II)	54
Ana	56
Fahrenheit 451	61
Accidentul	68
Fișă de lectură (III)	76
Grig	81
Cimitirul acatolic.....	87
Troleibuz.....	92
Doamna Aurelia	97

Fișă de lectură (IV).....	102
Misteriosul domn Beyle.....	105
Dimineața.....	111
Fata cu câțelul.....	118
Cișmigiu.....	124

OPT ORE

O așteptase opt ore. Era o brunetă cu ochi gri-verzi uriași, scundă, subțire, dintr-un orașel din Ardeal. Deloc timidă. Fuma șerpește, fără filtru. O cunoscuse cu un an înainte la mare, în stația autobuzelor din Constanța, lângă gară, mergea la Costinești – mai bine spus, ea îl agățase, venise la el să-i ceară o țigară, deși era clar că mai are; el doar se uita pe furiș la ea, mai ales la sânii mici, destul de vizibili sub cămașa de pânză topită, nu avusese curaj să intre-n vorbă. Era foarte bronzată, părea să fi venit de mult pe litoral. El se ducea la Olimp, dar a coborât cu ea la Costinești, apoi au făcut tot drumul de la Costinești la Olimp pe jos, pe plajă. Au construit și castele din nisip – ei, poate că nu fuseseră mai multe, ci doar unul, cine mai ține minte?, dar unul sigur făcuseră. Se și sărutaseră, asta-i cert. Romantic. Era frumoasă, deșteaptă și lunecoasă, îl juca pe degete. Păi, dac-a așteptat-o el opt ore? Și cu un an înainte, în vacanța aia la mare, înainte de armată, o așteptase mult. Îi dădea

întâlnire prin barurile (de zi!) ale unor hoteluri pe unde el nu mai călcase, era clar că avea cel puțin o lungime de barcă înaintea lui. El era punctual și virgin, ea întârzia sau nu venea. Oricum, așa ține el minte, opt, dar a trecut atâta timp de-atunci, poate n-au fost chiar opt. Dar multe au fost, nu-ncape nicio îndoială. De la câte ore în sus poți spune că ai așteptat mult o fată, o femeie? Bine, bărbații adevărați nu așteaptă niciun sfert de oră, ei se supără și pleacă. Dar el nu era un bărbat adevărat, era un puști de-a douășpea, de la sfârșitul anilor șaizeci. Au fost deci opt ore, așa rămâne, de la zece la șase, într-o zi caldă de primăvară, da, în vacanța de primăvară dintr-a douășpea, într-un deloc întunecat april.

E greu să-ți controlezi memoria. În definitiv, sunt amintirile lui și le păstrează cum vrea, cum poate și el. Ambalate, poate și poleite un pic. Doar fiecare are nevoie să-și mitologizeze cumva trecutul, istoria personală, să fi fost un pic erou, un pic deosebit, altfel chiar nu mai rezistă nimic și totul devine urât și insuportabil, întrebați orice psiholog, o să vă spună că așa e.

A stat deci opt ore la Romană, la coloane, era unul dintre locurile predilecte de întâlnire când era el tânăr. În fața florăriei. Acum nu mai e florărie acolo. Chiar, ce e în locul florăriei de la coloane? Nu știe, deși sunt rare zilele când nu trece prin Romană. Pe-atunci nu se schimbau firmele așa de des, aveai repere. Peste vreo cinci-șase ani avea să-și facă niște prieteni care locuiau chiar deasupra florăriei, într-un apartament de două sau trei camere, cine mai știe?, erau tare drăguți: amicii urcau, chipurile, să-i salute când se nimereau în zonă, dar, de fapt voiau să facă pipi, iar ei știau și nu se supărau. Au plecat amândoi în

Franța, prin '88 sau '89, oricum înainte. Ea ilegal, a rămas, cum se spunea atunci, apoi a venit și el, cu acte. Pe urmă, el a murit. Așa, pe nepusă masă.

Da, își amintește perfect cum parcă i se lipise fundul de placa aia de marmură sau travertin, ce-o fi fost, pe care-o încălzise de atâta șezut. Fuma – pe vremea aia fuma, nu se putea să nu fumezi când erai a douășpea, fuma Carpați, ca de obicei, rar avea bani de chinezești sau de altceva, Carpați de Târgu Jiu, cele de București erau o porcărie, numai bețe, cum știa orice fumător serios. Se mai ridica să bea apă de la țâșnitoarea din colț, în dreptul trecerii de pietoni către Turist – nici crâșma asta nu mai e. În facultate și după mersese destul de des acolo, la o bere, nu-și amintește să fi mâncat vreodată, aveau locuri și la subsol. Citise la un moment dat un roman în care o scenă importantă se juca tocmai acolo, la Turist. Dar nu-și mai aduce aminte ce-a făcut în tot timpul ăla, ce-a simțit, la ce s-a gândit. Până la urmă, asta și-ar dori, să-și amintească toate detaliile zilei aceleia, cât mai precis. I-ar trebui o madlenă. N-o are. S-o fi uitat la oameni, ce altceva să fi făcut? Trecea multă lume pe-acolo. E frumos să te uiți la oameni. Și, când aștepti pe cineva la fântâna de la Universitate, tot asta faci și tot pe placă de travertin stai. Nu-i vorbă, oamenii de-atunci nu erau îmbrăcați ca acum, totul era mai uniform, mai tern, mai lipsit de culoare și de fantezie. Aveau și alte gânduri. Dar tot era frumos să te uiți la ei. Oricum, ce e sigur e că se purtau evazați. Purta și el.

Nici nu mai știe, de fapt, dacă e vorba despre amintirile lui sau despre ce-a citit după aceea în cărțile despre vremea adolescenței și tinereții lui. Sau despre filmele pe care le-a văzut. Cărți

și filme care reconstituie epoca, așa se spune. Cred ei c-o reconstituie. Dar la ce s-a gândit în tot timpul ăsta lung, asta nu mai știe. Singurul lucru cert e că ea n-a venit. Iar el, prost și sentimental – nu, să nu spuneți „ca toți cei de vârsta lui“, așa era doar el, asta e doar povestea lui, nu e una generică –, i-a tot căutat motive și-a zis că se întâmplase ceva, a construit scenarii, cum se spune acum, a fost îngrijorat, supărat (sigur că s-a supărat, nici atât de prost nu era, încât să nu se supere), iar îngrijorat, înciudat, s-a simțit umilit, a și sunat de câteva ori – pe telefonul fix, să ne-nțelegem, mobile nu existau în anii '70 –, dar n-a răspuns nimeni. Apoi, târziu, când, în sfârșit, i-a răspuns, i-a spus că o reținuse unchiul la masă și masa se lungise și uite-așa trecuse timpul și ea nu-și imaginase că el avea s-o aștepte, cum s-o aștepte mai mult de un sfert de ceas, o jumătate, acolo? Perfect plauzibil, nimic de zis, ea îi spusese de când se cunoscuseră că are un unchi în București, îl și cunoștea vag. Așa că a crezut-o, bun înțeles. Doar o așteptase opt ore, cum să n-o creadă? Uneori, își spunea că e complet tâmpit – i-o spuneau, de altfel, și alții cărora le povestea, cum să aștepti opt ore o fată, ești tâmpit? –, alteori, se înduioșa singur de marea sa dovadă de fidelitate, de care, fie vorba între noi, nu avea nimeni nevoie, ea în niciun caz. Apoi, nu s-au mai văzut.

BIUTA

Oare de ce refuzase întotdeauna maică-sa, oricât a rugat-o – și-a rugat-o!, așa ceva nu se uită –, să-i citească povești la culcare? Doar avea o voce melodioasă și citea frumos, interpretând – o auzise citindu-le elevilor, când, copil mic fiind, îl mai lua cu ea la școala din Colentina unde preda. Lui, însă, nu i-a citit niciodată. Mare păcat. Ba că era obosită, ba că să mai facă și taică-tu ceva – trebuie să fi fost altceva, se gândea acum, în timp ce mărsăluiau pe șoseaua dintre dealuri, trăgând în silă picioarele încălțate în bocancii ăia niciodată suficient de lustruiți după mintea cea puțină a locotenentului lor, un bou năprasnic. Fusesse de planton, nu dormise decât câteva ore, nici alea legate bine, ăsta-i somn?, se trezise obosit și fără chef, cu capul baniță de la câț damf de petrosin inhalase cât timp frecase în ajun dușumelele de lemn și de la Wyborowa dată de dușcă pe fugă, la spălător, cu băieții de-ncredere. Oricum, ce chef să ai în armată? Și tabla-giul ăsta sadic care-i punea să cânte cu noaptea-n cap, ca să sperie

popândăii și bufnițele, nici nu se luminase bine, era și frig, bătea un vânt aspru, curelele puștii (de ce i-or fi spus pistol-mitralieră?) și ale sacului măștii, petrecute de-a curmezișul, îl rodeau pe piept, bocancii îl băteau la călcâi, unde era rupt ciorapul, și ei langa cu *mândră țară, tânăr colț de rai/ noi veghem să ai numai flori pe plai/ primăvară liniște și cânt/ vrem să fie-n veci pe-acest pământ*. Cine dracu' putuse compune asemenea versuri idioate? Îi ura pe toți ofițerii, da, ăsta era cuvântul, îi ura. Niște frustrați cu totii, aveau boală pe teriști, cum să n-aibă?, doar ei intraseră la facultate. Și nu la oricare, ci la fizică.

Ce straniu i se pare acum, ținuse minte atâția ani ziua aia, până și ce gânduri îi trecuseră prin cap pe drumul spre poligon, cum se mirase că maică-sa nu-i citise povești la culcare – oare de ce se gândise tocmai la asta în timp ce mergeau către poligon? – și își zisese că poate-ar fi fost bine să discute despre asta cu Grig, care citise deja multă filosofie – abia se cunoscuseră, dar se împrieteniseră imediat, fără rest, cum numai în adolescență e posibil. Culmea e că, peste ani, nici Ana nu a vrut să le citească povești copiilor, l-a pus pe el – iar lui, de ce să nu recunoască?, i-a plăcut –, ba i-a mai și convins că ea nu știe să citească, iar ei, copii sinceri, învățați de-acasă să nu mintă, i-au și spus doamnei Cucu, educatoarea, că mama lor nu știe să citească, așa că, normal, doamna Cucu le-a spus să vină cu tata la grădiniță și când s-a dus, neștiind de ce-l cheamă, ea l-a luat pe departe, cu fereală, stingherită – ei, până la urmă s-au lămurit, au râs. Femeie de treabă doamna Cucu asta, n-avea nicio legătură cu scorpia lui Sebastian, și tare bisericoadă. De la ea au aflat copiii că numai oamenii răi nu cred în Domnul nostru Iisus Hristos. Fusese

totuși o zi specială (de Ettore Scola, completa acum mașinal, însă în adolescență încă nu văzuse filmul), nu era chiar de mirare ce-o ținuse minte.

Se luminase deja când au intrat în poligon. Proști ofițerii, proști, dar calculaseră precis, ajunseseră numai bine. Era încă frig, soarele de octombrie se străduia pe cerul limpede, dar nu mai avea putere. Culorile din jur însă erau frumoase, chiar dacă toate nuanțele acelea de ocru și roșu, mergând de la cărămiziu până la stacojiu, verdele combinat cu cafeniu care-i inundau ochii aveau ceva trist, greu de definit, trezeau în copilul care încă era el pe-atunci o melancolie pe care nu și-o putea explica, în timp ce aerul rece și curat îi dădea o stranie senzație de bine, complet nepotrivită cu starea în care se afla – uite că reușise să facă o clipă abstracție de ofițeri și chiar de cei mai mulți dintre colegi, uitase și de bătătură, și de rosături și, n-avea cum să nu admită, uimit peste poate, că se bucura din tot sufletul de dimineața asta strălucitoare de toamnă. A fost, se va obișnui treptat să spună, când i se va părea că vârsta îi dă dreptul să împartă generos sfaturi și nu va pierde niciun prilej să-și expună cu evidentă plăcere filosofia adâncă la care-l conduseseră viața și lecturile, a fost prima dată când a simțit aproape fizic, visceral – adoră cuvântul –, coexistența, întrepătrunderea frumosului și a urâtului, a binelui și a răului și a înțeleș că, oricât s-ar strădui ei să-l aneantizeze, să-l umilească, să-l chinuiască, exista o zonă intimă de puritate la care ei nu aveau acces, care îi rămânea în întregime lui, în ea stând, de fapt, salvarea. Adevărul e că, dac-ar fi sincer, ar recunoaște că atunci, în dimineața aceea rece de toamnă, n-a înțeleș și n-a conștientizat nimic, n-a avut nicio revelație existențială, astea,

câte vor fi fost, au venit mult mai târziu, atunci s-a bucurat și atât. Ca orice teorie bună, ar trebui să admită fizicianul care a devenit între timp, fusese prilejuită de un experiment.

Ordinele lătrate din toate părțile întrerupseră reveria. Se monta celebra țintă piept numărul șase, se făceau pregătiri, exerciții. Apoi, s-a distribuit muniția, li s-au dat gloanțe adevărate, cu alea chiar puteai omorî pe cineva, așa că tentația era mare să întorci pușca spre unul dintre ofițeri. În fine, sosise și colonelul, comandantul regimentului de teriști, adus cu mașina din oraș când era deja totul gata. O brută agramată, răcnea întruna și-i făcea-n toate felurile.

Au început să tragă. În serii de câte... Cum de uitase câți erau pe rând? Uite că nu reușea să-și aducă aminte. Sigur că ar putea afla dacă ar căuta pe internet, se găsește acum orice, toți își postează amintirile din comunism, cele din armată n-au cum să lipsească, sau ar putea să-l întrebe pe Grig, poate el își mai amintește. Dar de ce? Oricum nu contează, nu asta era important.

I-a venit și lui rândul. Făcuse la exerciții de i se acrise. Învățase mișcărilor ca pe apă, le visa. S-a întins pe jos, pe bucata lui de prelată, a luat poziția de tragere, a îmbrățișat strâns pușca, a ridicat piedica, a pus la foc cu foc, a ochit atent, fără grabă, și-a ținut respirația, a apăsat trăgaciul, a simțit zvâcnetul din umăr. A expirat, s-a odihnit o clipă, a ochit din nou, a tras. Apoi încă o dată. Totul mergea ca pe roate, era sigur că le băgase, dacă nu chiar în cercul mic, oricum, într-unul dintre cercuri, nu prin bălării. Mai avea un glonț. A ochit iar, dar, când să apese pe trăgaci, i-a venit să strănute, pasămite îl gădilase un fir de iarbă sau i se urcase pe obraz vreo gânğanie, nu știa, totul se petrecuse

prea repede. Strănută și nu mai avu timp să se oprească, degetul își pornise cursa deja, apăsase fără voia lui. Glonțul se dusesse cine știe unde, peste biută.

Îl străfulgerase un gând complet nelalocul lui atunci, în momentul acela, își amintește perfect, că nu știe de unde vine cuvântul ăsta, biută. Dar n-a fost timp să aprofundeze chestiunea, se pornise de-acum urgia. A venit întâi lentul lor, comandantul de pluton, un ăla mic și îngrămădit la minte. A sărit imediat în picioare, a luat poziția de drepti și l-a ascultat cum turba că nu-iese plutonul pe primul loc. *Puteai să omori pe cineva, boule, dacă nimerai pe unul care trecea de cealaltă parte a biutei?* Aiurea, nu trecea nimeni de cealaltă parte a biutei, de fiecare dată când erau trageri trimiteau militari să închidă toate drumurile pe o rază de doi kilometri. *Mai vezi tu permisie, băi șoldică, la sfântu' așteaptă.* În jurul lui, băieții rânjeau satisfăcuți, ca întotdeauna când dădea altul de belea. Iar pe el oricum nu-l plăceau prea mulți. Foarte bine, o să stea în cazarmă și-o să citească sau o să joace șah, duminicile era liniște și pace.

A apărut apoi comandantul companiei – căpitan, un politruc. Țăsta s-a uitat de sus la el, ca la un gândac, și s-a mulțumit cu un *'zda mă-tii dă bou, las' că-nfunzi tu bulăul.* În sfârșit, a venit și colonelul. Avea ochii injectați de furie. El, tot în poziție de drepti. *Ce-a fost, băi, în capul ăla sec al tău? La dilibao ai s-ajungi, cretinule! Să-mi tragi tu un glonț peste biută! Boule! Să-mi faci de răs regimentul! Pe celelalte cum de-ai putut să le bagi în țintă, băga-te-aș în mă-ta să te bag! Auzi, băi soldatule, știi proverbul ăla românesc? Care, de unde să știe el la care proverb se gândise colonelul? Dar nu-ntrebă, tăcu. Hai, hai, chiar dacă ești evreu.*